[redacted]

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

mapp

28-3

TER BESLISSING

Directie
[redacted]

Datum
16 februari 2024

Onze referentie
2024-[redacted]

Opgesteld door
[redacted]

Tweede contactpersoon
[redacted]

Bijlage(n)
2

Aan Minister voor APP en ter info Minister van SZW

nota

Aanbieding vijfde AOW-monitor

Aanleiding

In de kabinetsreactie op de Beleidsdoorlichting artikel 8 Oudedagsvoorziening (2019) is toegezegd dat het onderzoek naar de effecten van de AOW-leeftijdsverhoging de komende jaren herhaald zal worden. Met bijgaande brief biedt u de vijfde editie van het onderzoek, uitgevoerd door Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), aan de TK aan.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd bijgaande brief te ondertekenen en met het rapport te versturen naar de TK. Deze nota wordt daarbij openbaar gemaakt.

Kernpunten

Kern aanbiedingsbrief

- Vanwege het belang om zicht te houden op de effecten van de AOW-leeftijdsverhoging, wordt het onderzoek al een aantal jaren herhaald. Het rapport betreft de vijfde editie van het onderzoek.
- U geeft in de brief aan dat ook deze vijfde editie de monitor een consistent beeld vertoont. De arbeidsparticipatie van ouderen is significant toegenomen, er zijn geen grote weglekeffecten naar de ZW, WW of de WIA en er zijn geen significante effecten op de gezondheid.
- Sinds 2021 neemt de scholingsdeelname wel weer toe, behalve van middelbaar opgeleiden.
- ROA reflecteert ook op de trends van de afgelopen vijf jaar. Ze benoemt de consistentie in de uitkomsten, maar benoemt ook dat bepaalde ontwikkelingen (zoals vergrijzing en gezondheidstrends) in de toekomst het fundament van het pensioenstelsel kunnen beïnvloeden. U geeft daarom aan dat u hecht aan een voorzetting van de AOW-monitor om zo nieuwe ontwikkelingen snel te signaleren.
- Onderstaand treft u een samenvatting van het rapport aan.

Samenvatting rapport

- Gemiddeld genomen willen werknemers vaker doorwerken en denken zij ook hiertoe vaker in staat te zijn. Voor zelfstandigen is deze trend niet zichtbaar.
- Werknemers zijn door de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd later met pensioen gegaan. Hierdoor is ook de gemiddelde pensioenleeftijd over de jaren toegenomen.

- De AOW-leeftijd is steeds belangrijker geworden als normleeftijd om met pensioen te gaan. De meeste werknemers blijven hierdoor langer actief op de arbeidsmarkt.
- Doordat werknemers hun pensioen uitstellen als gevolg van de verhoging van de AOW-leeftijd is de arbeidsparticipatie ook significant toegenomen.
- De verhoging van de AOW-leeftijd leidt er verder toe dat mensen langer een WW- of WIA-uitkering ontvangen tot het uitgestelde moment waarop zij in aanmerking komen voor AOW. Maar de trends laten ook zien dat het niet aannemelijk is dat deze uitkeringen in hoge mate als alternatieve routes voor vervroegde uittreding worden gebruikt. Er wordt geen toename geobserveerd in het percentage mensen dat een werkloosheids- of een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt.
- De coronapandemie heeft wel in 2020 tijdelijk tot een aanzienlijke stijging geleid in de groep ouderen die van werk naar WW/bijstand is uitgestroomd, terwijl er sprake is van een daling van de groep die van WW/bijstand naar werk is ingestroomd. Dit is echter niet gerelateerd aan de verhoging van de AOW-leeftijd en sinds 2021 is de situatie weer grotendeels genormaliseerd.
- Sinds 2016 was er een dalende trend zichtbaar in de scholingsdeelname onder 55- tot en met 60-jarigen. Voor 61- tot en met 65-jarigen was eveneens een stagnatie in de scholingsdeelname zichtbaar. Echter, in 2021 is de scholingsdeelname weer toegenomen.
- De stijging in scholingsdeelname gaat gepaard met dat werkgevers in 2021 vaker voorzieningen hebben getroffen om het langer doorwerken te faciliteren. Vanaf 2021 is een forse toename te zien in de voorzieningen om scholings- en cursusdeelname te stimuleren, om taakverbreding/taakroulatie in te zetten en om te investeren in een gezondheidsbeleid. Een toekomstige monitor moet uitwijzen of deze toename eenmalig of permanent is.
- In eerste instantie lijkt er geen causale relatie tussen de verhoging van de AOW-leeftijd en de ontwikkeling van het inkomen. Uit nadere analyses blijkt dat dit komt omdat de effecten van werknemers en zelfstandigen tegenovergesteld zijn aan elkaar.
- Voor werknemers wordt een versnelling in de daling van het bruto-inkomen rondom de AOW-leeftijd waargenomen. Tevens blijkt dat deze negatieve piek mee opschuift met de verhoging van de AOW-leeftijd.
- Voor zelfstandigen zien ze daarentegen dat hun inkomen toeneemt als zij de AOW-leeftijd bereiken, waarschijnlijk omdat zij vaker nog doorwerken na de AOW-leeftijd. Het inkomen verschuift ook met de verhoging van de AOW-leeftijd.
- Als laatste blijkt uit de monitor dat de verhoging van de AOW-leeftijd geen significant effect heeft gehad op de gezondheid van mensen. Corona heeft wel geleid tot een (tijdelijke) verlaging van de gezonde levensverwachting.

Deze nota en de brief zijn afgestemd met FEZ, ASEA en AV-PDP.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie
1	Aanbiedingsbrief rapport	Verzenden aan TK
2	Onderzoeksrapport ROA vijfde monitor AOW-leeftijdsverhoging	Verzenden aan TK als bijlage bij aanbiedingsbrief